

ОСОБЛИВОСТІ ПРОГНОЗУВАННЯ РЕГІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ У СИСТЕМІ РЕГУЛЮВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ

Олійник Н.М., Муратов О.М.

У статті розглядаються існуючі підходи до прогнозування соціально-економічного розвитку регіонів України, як складових національної економіки. Визначено, що прогнозування економічного розвитку повинно мати цільову спрямованість – слугувати об'єктивним підґрунтям формування цільових програм регіонального розвитку, а прогнозні показники – орієнтиром вибору ефективних механізмів та заходів їх реалізації.

Вступ. Розвиток територіальних утворень є базою визначення стратегічних напрямків розвитку держави. Прогнозування такого розвитку має будуватись на засадах передбачення майбутнього та прогнозування економічних процесів на принципах сталості і комплексності, що базуються на положеннях програмного регулюючого підходу в управлінні економічного розвитку. Вдосконалення механізмів управління процесами розвитку є надзвичайно актуальним для економіки України з огляду на достовірність визначення найбільш ефективних шляхів і напрямків розвитку суспільства з одного боку, а з іншого – з огляду на можливість застосування необхідних ресурсів для цього розвитку. Але ефективне управління неможливе без цілеспрямованої орієнтації на певні цілі, які визначаються саме в процесі прогнозування [1].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У процесі дослідження автори прийшли до певних висновків, які базувались на аналізі останніх досліджень з цієї проблематики. Отже, проблема прогнозування перспектив розвитку національної економіки з базуванням на її територіальний розвиток завжди залишається актуальною і притягує увагу багатьох дослідників: зокрема, Б.В.Буркинський, А.І.Бутенко, О.М.Котлубай, В.М.Лисюк, А.І. Ковальов, В.І.Захарченко тощо. Але, цілий ряд питань, пов'язаних з об'єктивізацією та достовірністю прогнозних результатів, залишається не до кінця дослідженою.

Постановка проблеми. При дослідженні концептуальних засад прогнозування соціально-економічного розвитку, значне місце приділяється теорії передбачення, як передумова застосування механізмів прогнозування.

Встановлено, що у сфері державного управління національною економікою передбачення знаходить своє місце у поєднанні з прогнозуванням, як інтуїтивна форма визначення цілей, які мають бути досягнуті при цілеспрямованому регулюванні розвитку будь-якої економічної системи: чи-то регіонального утворення, чи-то державного. У цьому сенсі передбачення виступає ще як інтуїтивний механізм очікування можливостей досягнення результатів (цілей).

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Найважливішою та невід'ємною частиною складного процесу управління соціально-економічними процесами у національній економіці виступає прогнозування процесів, які відбуваються на регіональному рівні.

Складність цієї проблеми, яка в багатьох аспектах не вирішена для України, полягає в тому, що саме регіон, який виступає як територіальна та адміністративна одиниця національного господарства, визначається ринковим фактором, який характеризується тим, що саме тут проживає населення та розміщені суб'єкти господарювання. Отже, у регіоні, з одного боку, формується

попит на товари та послуги, а з іншого – пропозиція, (виробництво та продаж) товарів (послуг), призначених для задоволення потреб споживачів [2]. У цьому сенсі логістика та механізми реалізації визначених цілей прогнозу економічного розвитку проявляється у розробці концепцій та прогнозів територіального розвитку, які втілюють в собі загальний задум, погляді в майбутнє і основні напрямки розвитку економічної системи та відображають специфічний просторовий та часовий аспект процесів відтворення матеріальних благ, робочої сили, виробничих відносин і соціальних і екологічних ресурсів.

Дослідження, що викладені у статті авторами визначають цільову спрямованість прогнозних характеристик, яка полягає у формуванні та обґрунтуванні відповідних цільових програм та підбору ефективних механізмів їх реалізації. Доведено, що пріоритети застосування програмно-регулюючого підходу визначають комплекс елементів державного регулювання, які можуть бути покладені на відповідний алгоритм.

Виклад основного матеріалу. Відомо, що складність прогнозування будь-якої реальної економічної системи обумовлюється впливом значної кількості факторів на хід протікання соціальних, економічних, виробничих та інших процесів в обраному часовому інтервалі.

Існує думка, що зважаючи на складність економічних систем, які характеризуються стохастичністю і невизначеністю, що найбільш прийнятним моделюванням їх розвитку є імітаційний метод, при якому відповідними зв'язками імітуються різні сценарії стану економічної системи при реалізації тих чи інших дій що управляють нею. Автори вважають, що при розробці моделі прогнозування економічним розвитком слід використовувати комбінацію різних підходів, які базуються на економічних моделях, моделях галузевого та міжрегіонального балансів, ринкових моделей попиту і пропозиції. Ці підходи доповнюють один одного і допускають при спільному використанні розробку високоефективних гібридних моделей. Такий комбінований алгоритм виявляється максимально придатним саме для моделювання процесів розвитку складних ієрархічних економіко-виробничих систем [3,4].

Автори доводять, що для впровадження організаційно-економічних механізмів управління розвитком економічних систем регіонального типу з орієнтацією на прогнозні показники, слід спиратись на розробку та реалізацію цільових регіональних програм. Відповідно запропонований методичний підхід до розробки регіональних цільових програм та організаційно-економічний механізм реалізації цих програм, який передбачає створення системи правових адміністративних та економічних регуляторів [5-7]. Він передбачає також формування мети, провідних завдань, функцій, принципів та заходів, а також головні підходи до управління цільовими програмами та проектами. Однак, слід зазначити, що в сучасних умовах нестабільної економіки та дефіциту фінансових та бюджетних ресурсів, виникають досить значні ризики невиконання регіональних програм та проектів, які поки що не в змозі нівелювати повільно плінна або навіть і формально окреслена децентралізація.

В результаті дослідження визначено, що чим вище ризик невиконання програми, тим більш радикальні рішення щодо її подальшої реалізації (підтримки, у тому складі - фінансової) приймаються органами влади.

Висновки. Авторами визначено, що результати оцінки ступеню і якості реалізованості програм (національних і регіональних), слугують підставою для внесення певних змін в обсяги фінансування програм за відповідними напрямками на наступний (прогнозний) фінансовий період. А у випадку, якщо

ризик невиконання програми значний, або простежується невідповідне фінансування, яке підвищує ризик її не реалізації, то розглядається можливість її дострокового припинення.

Література

1. Економічний розвиток регіону на основі активізації підприємницької діяльності: монографія / А.І.Ковальов, О.М.Муратов та ін. за ред. А.І.Ковальова. – Одеса: Атлант, 2014. – 178 с.

2. Муратов О.М. Цільові комплексні програми. Як ефективний результат регулювання соціально-економічного розвитку Одеського регіону / О.М.Муратов // Науковий вісник ОНЕУ: зб. наук. пр. Науки: економіка, політологія, історія, 2013 - № 20 (199). – С.4-12.

3. Лисюк В.М. Передумови і стратегія зростання конкурентоспроможності регіональної економіки./В.М.Лисюк. // Экономические инновации: Сб. науч. тр. – ППРЕЕД НАН України, Одесса, 2001. – Вып.10. – С.175-180.

4. Олійник Н.М. Обґрунтування оптимальної моделі прогнозування соціально-економічного розвитку регіону./ І.В. Шарапа, С.М. Макаренко, Н.М. Олійник. // Таврійський науковий вісник. Науковий журнал. Вип 82. – Херсон: Грінв Д.С., 2012. – С. 249-254.

5. Стратегія розвитку промислового комплексу регіону. Орієнтири, ресурси, обмеження (р.р.1, 2, 3, 5, 6, 7, 8, 9, 11; загальне редагування). Стратегія розвитку промислового комплексу регіону. Орієнтири, ресурси, обмеження. / За ред. Б.В.Буркинського, В.М.Лисюка. – ППРЕЕД НАН України, Одеса, 2008. – 321 с.

6.Лисюк В.М. Інструментальне забезпечення регулювання зовнішньоекономічних зв'язків регіонів./В.М.Лисюк, І.А.Циналевська // Економічний Вісник Донбасу. – 2012. – №3 (29). – С. 98-103.

7. Лисюк В.М. Удосконалення регіонального механізму сприяння розвитку експортоорієнтованої діяльності./В.М.Лисюк, І.А.Циналевська // Вісник економічної науки України. – 2012. – №1 (21). – С.86-88.

Abstract

The article deals with existing approaches to forecasting the socio-economic development of Ukraine as components of the national economy. Determined that the forecasting of economic development should be the thrust - to serve as an objective basis for the formation of regional development programs and projected performance - the benchmark of choice of effective mechanisms and measures for their implementation. The complexity of the problem is that it is a region that acts as a territorial and administrative unit of the national economy, is determined by market factors, characterized by the fact that it is home to the public and posted entities. So, in the region, on the one hand, emerging demand for goods and services, and on the other - the supply (production and sales) of goods (services) designed to meet the needs of consumers. In this sense, logistics and implementation mechanisms forecasts of economic development is manifested in the design concepts of territorial development, which embody the general plan, look to the future and the main directions of development in spatial and temporal terms of turnover processes of reproduction of wealth, labor, industrial relations and social and environmental resources. The authors argue that the introduction of organizational and economic mechanisms to control the development of regional economies with a focus on such forward-looking indicators should be based on the development and implementation of targeted regional programs. Under the proposed methodological approach to regional development programs, organizational and economic mechanism of these programs, which provides for a system of legal administrative and economic regulators.